

KIZ MESLEK LİSELERİNİN İŞLETMELERDE YAPILAN BECERİ EĞİTİMİNİ PLANLAMA VE DEĞERLENDİRME UYGULAMALARINI GERÇEKLEŞTİRME DÜZEYİ

Yrd.Doç.Dr. Gülçin ÜSTÜN
Gazi Üniversitesi
MEF Giyim End. ve Moda Tas. Bölümü
gustun@gazi.edu.tr

Uzm. Duygu SAVAŞ
K.T.Ö. Ankara Olgunlaşma Enstitüsü
Moda Tasarımı Bölümü
dsavas@yahoo.com

ÖZET

Bu araştırma Kız Meslek Lisesi Tekstil-Konfeksiyon öğrencilerinin beceri eğitimi uygulamalarını 3308 sayılı Meslek Eğitimi Kanuna uygun gerçekleştirilme düzeyini ölçmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma model bakımından belgesel tarama ve betimsel nitelikte bir çalışmadır. Verilerin toplanmasında anket tekniği ve tarama yöntemi kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, SPSS istatistik programından yararlanılmıştır.

Çalışma sonucunda işletmelerde beceri eğitiminin ön hazırlıklarına ilişkin gerekli prosedürü yerine getirdiğini ancak öğrenci ve velilerinin işletmelerde beceri eğitimi uygulamaları ile ilgili bilgilendirme ve yönlendirme çalışmalarında aksayan yönler olduğu fakat beceri eğitimi sonrası yapılan değerlendirme çalışmalarının sınav komisyonu tarafından gereğince yerine getirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak öğrenciler alanlarıyla ilgili olarak okulda ve işletmelerde aldıkları eğitimin sektörün ihtiyaçlarını karşılamadığı yönünde görüş birliğine varmışlardır.

Anahtar Kelimeler: İşletmelerde Beceri Eğitimi, Mesleki Eğitim, 3308 ve 4702 Sayılı Kanun, Kız Meslek Liseleri.

GIRLS' VOCATIONAL SCHOOLS' REALIZATION LEVEL OF PLANNING AND EVALUATION APPLICATIONS OF SKILL EDUCATION GIVEN IN ENTEPRISES

ABSTRACT

This research was conducted to investigate the Girls' Vocational High School Textiles-Confection students' realization level of skill education applications in accordance with Vocational Education Law, number 3308. The research is modeled as a documentary scan and descriptive study. Surveying and scanning methods were used in obtaining the research data. SPSS statistics program was used to analyze the data.

At the end of the study, it was concluded that schools were fulfilled the procedures related to preliminary phase of skill education in enterprises; however, there are problems in informing and guidance procedure of students and their parents about skill education applications but evaluation procedure after skill education was found to be accordingly executed by the examination committee. In spite of this, the students reached to the agreement that the education given to them in school and enterprises did not cover the needs of the sector.

Keywords: Skill Education in Enterprises, Vocational Education, Law number 3308 and 4702, Girls' Vocational High School

1. GİRİŞ

Hızlı gelişim ve değişim içinde olan dünyada, bilimsel ve teknolojik alandaki gelişmelerin devamını sağlayan tek unsur eğitimidir.

Eğitim, küreselleşme sürecine ve bilgi toplumuna uyum sağlayabilmek için temel araçlardan biri olup, genel eğitim herkes için ortak bilgi, beceri ve değerleri geliştirmeyi amaç edinirken, mesleki ve teknik eğitim bireye belli bir alanda iş imkanı sağlayacak özel becerileri kazandırmaya yönelmiştir (Yavuzcan ve Erden, 2004: 1219-1234)

Toplumun ve bireyin yetkin ve mutlu olabilmesi ve toplumun ekonomik ve sosyal hayatına katkıda bulunabilmesi için yetenekleri ve ilgisi doğrultusunda bir meslek sahibi olması ve uygun bir meslek eğitimi almış olması gerekmektedir. Etkili bir mesleki eğitim sistemi, iş piyasasındaki dinamik kuvvetlerle uyumlu ve hizmet ettiği kültüre saygılı olmalıdır. Mesleki eğitim almış bireyler: hem mevcut sanayi ve ticaret piyasalarının gereksinimini karşılayabilmeli, hem de bu dinamik kuvvetlerin gelecekte alacağı şekillere uyum sağlayabilmelidir (Ulusoy,2004: 17-28).

Gelişmiş ülkeler mesleki eğitimin, rekabet gücünün geliştirilmesindeki önemini daha 20. yüzyılın başında kavramış, bu alanda kapsamlı ve esnek programlar geliştirerek sanayi ve hizmet sektörünün kaliteli işgücü ihtiyacını karşılama yolunu tercih etmişlerdir.

Ülkemizde de mesleki eğitimin iş hayatının ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda, okul/kurum-işyeri ortaklaşa eğitim esasına dayalı, katılımcı bir anlayışla yapılmasının büyük önem taşıdığı geç de olsa anlaşılmıştır. Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitim sisteminin geliştirilerek kalitesinin çağdaş standartlara yükseltilmesi amacı ile 1986 yılında 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu yürürlüğe konmuş, kanunun beraberinde okul-sanayi işbirliğini getirmesi ve genel eğitimden mesleki eğitime yönelişi hızlandırması amaçlanmıştır. (MEB, 2002)

Daha sonra yapılan düzenlemelerle ekonominin gereksinim duyduğu alanlarda yüksek nitelikli işgücü yetiştirmeye yönelik olarak mesleki ve teknik eğitimi teşvik etmek ve 21.Yüzyılın talep edeceği işgücü profilini oluşturmak amacı ile 10 Temmuz 2001 tarihinde 24458 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4702 sayılı kanun ile 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nun adı "Mesleki ve Teknik Eğitim Kanunu" olarak değiştirilmiştir. (Anon, 2002)

Kanun; kapsamı genişletilerek yeniden düzenlenmiş, mesleki eğitimin sürekli gelişim ve değişime cevap verebilecek daha esnek bir yapıya kavuşturulması sağlanmaya çalışılmıştır.

Zaman içinde meslek eğitimi konusunda çok yol aşılmış olmasına rağmen M.E.B' in yaptığı inceleme ve değerlendirmeler, kanunun ön gördüğü kapsam çerçevesinde beceri eğitiminin bazı mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında eksik, farklı ve hatalı uygulanmakta olduğunu ortaya koymuştur (Memurlar Net/Genelge 2007/12). Belirlenen bu aksaklıklar beceri eğitiminin amacına ulaşmasını olumsuz yönde etkilemektedir.

Kanunun ön gördüğü koşulları yerine getirmede uygulamadaki güçlükler göz önüne alındığında okul/kurumlardaki beceri eğitiminin planlanması ve değerlendirilmesi aşamalarındaki sorunları tespit etme gerekliliği doğmaktadır. Bu nedenle araştırmada; Kız Meslek Liselerindeki beceri eğitimi almış son sınıf öğrencilerinin beceri eğitiminin planlanması ve eğitimin değerlendirilmesine ilişkin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

2. ARAŞTIRMA KONUSUNUN ÖNEMİ

Günümüzde çoğu iş kollarında genel eğitim almış elemanlardan ziyade ilgili alan/dalda mesleki eğitim almış elemanlar tercih edilmektedir. Bu nedendir ki iş hayatındaki hızlı gelişmeler, okul-sanayi ilişkisini zorunlu tutmaktadır. Okul - sektör iş birliğindeki temel amaç, bugün ve gelecekte sanayide ihtiyaç duyulan becerilerle okullarda kazanılan beceriler arasında farklılığı azaltmak, var olan sistemin etkinliğini ve verimliliğini yükseltmektir.

Genç nüfusun yoğun olduğu ülkemizde bir tarafta niteliksiz işgücü fazlalığı bulunurken diğer yanda nitelikli işgücüne ihtiyaç duyulmaktadır. İnsan kaynaklarının verimli bir biçimde kullanılması ancak ihtiyaç duyulan nitelikte işgücünün, iş hayatı ile işbirliği içinde planlı ve programlı bir eğitim ile yetiştirilmesi ile sağlanır Bu ise ilgili yönetici ve eğitimcilerin üstlerine düşen vazifeleri görev sorumluluğu bilinci ile yerine getirmesine bağlıdır. Başka bir deyişle, program yapmak tek başına yeterli değildir, aynı zamanda iyi bir uygulama gerektirir.

Bu nedenle gereği gibi yerine getirilmeyen eğitim programlarından verim ve yarar beklemenin sonuç sağlamayacağı düşüncesiyle; 4702 sayılı mesleki eğitim kanunu kapsamında yürütülen “İşletmelerde Beceri Eğitimi”nin, okul-sanayi işbirliği çerçevesinde ne derece eğitim programına uygun planlandığı ve değerlendirildiği hayati önem taşımaktadır. Tarafların eğitim süresince sorumluluklarını ne derece yerine getirdiklerini saptamak ve elde edilen veriler ışığında aksaklıkları gidermek açısından da konu büyük önem taşımaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KAPSAMI

Gelişen Türkiye'nin kalkınmasında çok önemli olan mesleki eğitimi konu alan bu araştırmayla, okul-sanayi işbirliği kapsamında işletmelerde yapılan beceri eğitiminin kanunun ön gördüğü koşullara uygunluğunun değerlendirilmesi, eğitimin yürütülmesinde aksayan yönlerin tespiti ve Tekstil-Konfeksiyon öğrencilerinin beceri eğitimi süreci hakkındaki görüşlerini tespit etmek amaçlanmaktadır.

Çalışmada sektörün ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikli insan gücünün yetiştirilebilmesi için;

1. İşletmelerde beceri eğitimine başlanılmadan önce yapılması gereken uygulamalara ilişkin Tekstil-Konfeksiyon alanı öğrencilerinin görüşleri nelerdir?

2. İşletmelerde beceri eğitiminin tamamlanmasını takip eden bir sonraki hafta içerisinde yapılması gereken uygulamalara ilişkin Tekstil-Konfeksiyon alanı öğrencilerinin görüşleri nelerdir? sorularına cevap aranacaktır.

4. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın çalışma evrenini, Ankara ili merkez ilçelerine bağlı Kız Meslek ve Anadolu Kız Meslek Liseleri Tekstil-Konfeksiyon dalı öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada beceri eğitimini okulda yapan tekstil-konfeksiyon öğrencileri çalışma evreninin dışında tutulmuş, eğitim sürecini kanunun ön gördüğü niteliklere sahip işletmelerde yapan öğrenciler araştırma kapsamına alınmıştır. Aşağıda araştırma kapsamına alınan 138 öğrencinin okullarına göre dağılımları yer almaktadır. Tablodan da anlaşıldığı gibi öğrencilerin yarısını Olgunlaşma Enstitüsü (%50,0), dörtte bire yakını Atatürk KML, (%23,2), altıda birinden fazlasını Zübeyde Hanım KML (%15,9), geriye kalan dokuzda birlik kısmını ise, Cebeci KML öğrencileri (%10,9) oluşturmaktadır.

Tablo 1. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Okullarına Göre Dağılımı

Okul Adı	f	%
Cebeci KML	15	10,9
Atatürk TKML	32	23,2
Zübeyde Hanım KML	22	15,9
Olgunlaşma Enstitüsü	69	50,0
Toplam	138	100,0

5. YÖNTEM

Araştırma model bakımından belgesel tarama ve betimsel nitelikte bir çalışmadır. Verilerin toplanmasında anket tekniği ve tarama yöntemi kullanılmıştır. Anketin hazırlanmasında beceri eğitimine yönelik 4702 sayılı Mesleki ve Teknik Eğitim Kanunu ve ilgili yönetmelikler esas alınmış, anket soruları araştırmacılar tarafından tamamen bu kanun ve yönetmelikler çerçevesinde düzenlenerek geliştirilmiştir. Hazırlanan anket soruları daha önceden yapılmış bazı araştırmalar, kaynak ve ilgili uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda gözden geçirilerek son şekli verilmiştir. Yapılandırılmış anket formu, Ankara ili merkez ilçelerine bağlı Kız Meslek ve Anadolu Kız Meslek liselerinin Tekstil ve Konfeksiyon Dalında öğrenim gören, beceri eğitimini hazır giyim işletmelerinde tamamlayan ve tesadüfi örneklem yöntemi ile ulaşılan 4 adet kız meslek lisesinin 138 adet son sınıf öğrencisine uygulanmıştır.

Veri toplama aracını uygulayabilmek için İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Valilik onayı alınmıştır. Anket formlarının beceri eğitimi öncesi planlamaya ilişkin soruları öğrencilere beceri eğitimi başlamadan 1 hafta önce, değerlendirmeye ilişkin anket soruları ise 12 haftalık beceri eğitiminin tamamlanması sonrasındaki ilk hafta içerisinde yapılan değerlendirme sınavını takiben örneklem grubuna uygulanmıştır.

6. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin çözümlenmesinde, SPSS (Statistical Package for Social Science) istatistik programından yararlanılmıştır.

Beceri eğitimi öncesi gerekli ön hazırlıkların ve sonrasında beceri eğitiminin değerlendirilmesinin, ilgili yönetmelik hükümlerine göre uygulanma düzeyini ölçmek amacıyla hazırlanan soruların değerlendirilmesinin de üçlü dereceleme ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte yer alan aralıklar eşit olduğundan hareketle, $2/3 = 0,66$ aralık değeri bulunmuş her bir derece aralığı için bulunan değerlere göre bulguların yorumlanmasında aritmetik ortalamaların (1,00-1,66) aralığı Hayır, (1,67-2,33) aralığı Kısmen, (2,34-3,00) aralığı Evet olarak kabul edilmiştir

7. BULGULAR VE TARTIŞMA

Öğrencilerin işletmede beceri eğitimine başlamadan önce, okul tarafından Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği hükümlerine göre yapılması gereken ön hazırlıkların prosedüre uygun olarak yapıp yapılmadığına ilişkin ankette yer alan sorulara öğrencilerin verdikleri cevaplara ait bulgu ve yorumlar aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2. İşletmelerde Beceri Eğitime başlamadan Önce Gerekli İşlemlerin Koordinatör Öğretmen Tarafından Yapılması

Yönetmelik Hükümleri	Katılım Düzeyi						X	SS
	Hayır		Kısmen		Evet			
	f	%	f	%	f	%		
2.1. İş yeri belirlemede seçilen işletmenin incelenerek kararın koordinatör öğretmen tarafından veliye bildirilmesi	48	35,6	24	17,8	63	46,7	2,11	0,903
2.2. İşyerinin okul tarafından belirlenmesi halinde veliden çalışma izninin alınması	58	42,6	6	4,4	72	52,9	2,10	0,976
2.3. Koordinatör öğretmen tarafından velilere "İşletmelerde Beceri Eğitimi" hakkında bilgi verilmesi	61	44,5	24	17,5	52	38,0	1,93	0,909
2.4. Koordinatör öğretmen tarafından öğrencilere sigorta işlemleri hakkında bilgi verilmesi	38	27,5	25	18,1	75	54,3	2,27	0,867
2.5. Koordinatör öğretmen tarafından öğrencilere iş dosyasının nasıl kullanılacağı hakkında bilgi verilmesi	6	4,3	17	12,3	115	83,3	2,79	0,505
2.6. Koordinatör öğretmen tarafından öğrencilere işletmede uyulması gereken kurallar, iş kazalarından korunma ve iş yeri disiplin kuralları hakkında bilgi verilmesi	2	1,4	19	13,8	117	84,8	2,83	0,411
2.7. Koordinatör öğretmen tarafından öğrencilere staj sırasında öğrenmeleri gereken bilgilerin açıklanması	26	18,8	40	29,0	72	52,2	2,33	0,777

“İş yeri belirlemede seçilen işletmenin incelenerek kararın koordinatör öğretmen tarafından veliye bildirilmesi” ne ait Tablo 2’de yer alan 2.1 no’lu madde incelendiğinde öğrencilerin ($X=2,11$, $S=0,411$) **kısmen** seçeneğinde görüş bildirdiği anlaşılmaktadır. Elde edilen bulgular, öğrenci velilerinin işletmelerle ilgili önerilerle okula nadiren geldiklerini akla getirirken, ilgili komisyonun ise görevini kısmen yerine getirdiği anlaşılmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim yönetmeliği hükümlerine göre; “20’ den az personel çalıştıran bir işletmede öğrencisine mesleki ve teknik eğitim yaptırmak istediğini bildiren velinin talebi doğrultusunda, işletmenin meslek alanı ve öğretim programına uygun olup olmadığı müdürlüklerce ilgili bölüm şefi, sektör koordinatör şefi ile alan öğretmenlerinden ile ilgili oda temsilcilerinden oluşturulan komisyonlarca incelenir”. Komisyon tarafından da uygun görülen işletmelerde meslek eğitimi yapılabilir (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği; madde.181).

Beceri eğitimi için işletme bulmak sadece koordinatör öğretmenin işi değildir. İşletme belirleme komisyonları asgari standartlara, çağın gereklerine, her türlü sağlık ve koruyucu güvenlik önlemlerinin alındığı, eğitim öğretime uygun kısaca meslek alanına en uygun işletmeyi tespit etmek amacıyla, bu konuda daha fazla hassasiyet göstermeleri gerekmektedir. Çünkü seçilen işletmenin beceri eğitimine uygunluğu öğrencilerin geleceğini çizmesinde önemli rol oynamaktadır.

İşletmelerde beceri eğitimine öğrenci gönderilmeden önce, işletme belirleme komisyonunun mesleki eğitim için belirlediği işletme, öğrenciye bakmakla yükümlü olana bildirilir. İşletmelerde beceri eğitiminin, okul-işletme-veli işbirliği çerçevesinde sağlıklı yürütülebilmesi, yazışma ve sözleşmelerin zamanında yapılabilmesi için ayrıca velinin öğrencinin devam-devamsızlık, disiplin ve başarı durumunu işletmeden takip edebilmesi için öğrenci iş dosyasında matbu biçimde yer alan bu form (dilekçe) veliye imzalatılır. Bu konuda ankette yer alan **“İş Yerinin Okul tarafından Belirlenmesi Halinde Veliden Çalışma İzininin Alınması”** ile ilgili 2.2. no’ lu maddeye ilişkin öğrencilerin verdikleri cevaplara ait bulgular Tablo 2’de incelendiğinde; öğrencilerin ($X=2,10$, $SS=0,976$) **kısmen** seçeneğinde görüş bildirdiği anlaşılmaktadır. Bulgular bu konuda da işletme belirleme komisyonlarının görevini yine kısmen yerine getirdiğini göstermektedir. Beceri eğitiminin önemli taraflarından olan velinin konunun dışında bırakılması ve bu konudan haberdar edilmemesi öğrenci başarısına olumsuz etkilerde bulunacaktır.

İşletmelerde beceri eğitiminin işleyişi ile ilgili öğrenci velilerine bilgi verilip verilmediğine ilişkin **“Koordinatör Öğretmen Tarafından Velilere “İşletmelerde Beceri Eğitimi” Hakkında Bilgi Verilmesi”** konusunda ankette yer alan 2.3. no’ lu maddeye bakıldığında, öğrencilerin verdikleri cevapların ($X=1,93$, $SS=0,909$) **kısmen** seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum, madde 2.1 ve 2.2’deki bulgularla tutarlı olup, velilerin beceri eğitimini yürüten işletmelerin yeri, koşulları ve nitelikleri hakkında, kısmen bilgi sahibi olduğu ve veli olarak sorumluluklarının kısmen farkında olduğu anlamına gelmektedir.

İşletme Belirleme Komisyonları’nın da bu konuda da görevini kısmen yerine getirdiği anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin sigorta işlemlerinin neleri kapsadığı, sigorta primlerinin kimin tarafından ödendiği, hangi durumlarda ödeme yapıldığı ya da yapılmadığı konusunda ankette yer alan **“Koordinatör Öğretmen Tarafından Öğrencilere Sigorta İşlemleri Hakkında Bilgi Verilmesi”** yönündeki 2.4.no’ lu maddeye öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, grubun ($X=2,27$, $SS=0,867$) **kısmen** seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu sonuç, öğrencilerin sigorta primlerinin ödenmesi ile ilgili koşulları, primlerin ödenme süresi, hastalık ve iş kazası durumunda izlenecek yolla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığını göstermektedir. İlgili kanun; *“İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrencilere, öğretim programına uygun olarak yapacakları temrin, iş, proje, deney ve hizmetlerle ilgili resimleri, projeleri ve değerlendirme çizelgelerini kapsayan mesleki eğitim ile ilgili bir iş dosyası tutturulur”* şeklindedir. (M.E.B. 2004: 452-454).

Öğrencilere, iş dosyasının nasıl kullanılacağı anlatılıp anlatılmadığı konusunda ankette yer alan **“Koordinatör Öğretmen Tarafından Öğrencilere İş Dosyasının Nasıl Kullanılacağı Hakkında Bilgi Verilmesi”** ile ilgili 2.5. no’ lu maddeye öğrencilerin çoğunlukla ($X=2,79$, $S=0,505$) **Evet** seçeneğini işaretlediği görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilerin, iş dosyasının hangi kriterlere göre doldurulacağı, iş günlüğünün nasıl yazılacağı, yapılan işlerin her hafta nasıl değerlendirileceği ile izin ve sevklerin nasıl alınacağı konusunda bilgi sahibi olduğu anlaşılmaktadır.

Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği (madde.201)’e göre öğrenci, çırak ve kursiyerler, işletmelerin koşullarına ve çalışma düzenine uymak zorundadır. **“Koordinatör Öğretmen Tarafından Öğrencilere İşletmede Uyulması Gereken Kurallar, İş Kazalarından Korunma ve İş Yeri Disiplin Kuralları Hakkında Bilgi Verilmesi”** ne ilişkin ankette yer alan 2.6. no’ lu maddeye ilişkin soruyu; öğrencilerin tamamına yakınının ($X=2,83$, $SS=0,411$) **evet** olarak işaretlediği görülmektedir.

Bu sonucun madde 2.5’ te de belirtilen “öğrenciler iş dosyalarının kullanımı hakkında bilgi sahibidir” ifadesiyle tutarlı olup, bulgulardan öğrencilerin beceri eğitimi süresince dikkat etmeleri gereken hususlar hakkında bilgi sahibi olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Her öğrenci, meslek /alan/dalının öğretim programındaki ilgili sınıfa ait temrin, iş proje, deney veya hizmetlerin en az %80’nini yapmak ve uygulamalardan başarılı olmak zorundadır (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği; madde.183). Bu nedenle öğrenciler, beceri eğitimi öncesi öğretim programının içeriği hakkında bilgi sahibi olmalı ve başarının sağlanması için güdülenmelidir.

Öğrencilere beceri eğitimi süresince uygulayacakları öğretim programının açıklanıp açıklanmadığı konusunda ankette yer alan **“Koordinatör Öğretmen Tarafından Öğrencilere Staj Sırasında Öğrenmeleri Gereken Bilgilerin Açıklanması”**na ait 2.7.no’ lu madde de, grubun ($X=2,33$, $SS=0,777$) **kısmen** seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Buna göre, öğrencilerin çoğunluğu yıl boyunca yapacağı çalışmalar, çalışacağı işletme bölümleri ve üretiminde bulunacağı ürünler hakkında tam bilgi sahibi değildir.

İşletmelerde beceri eğitiminin yılsonu değerlendirmesinin yapılması esnasında gerekli uygulamaların yerine getirilmesi konusunda hazırlanan 6 maddeye öğrencilerin verdikleri cevapların dağılımı Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. İşletmelerde Beceri Eğitimi Bitiminde Yıl Sonu Değerlendirmesinin Yapılması

Yönetmelik hükümleri	Katılım Düzeyi						X	SS
	Hayır		Kısmen		Evet			
	f	%	f	%	f	%		
3.1. Koordinatör öğretmen ve usta öğretici tarafından öğrencilerin iş dosyasını kurallara göre doldurulup doldurulmadığının kontrol edilmesi	10	7,3	19	13,6	108	78,8	2,72	0,593
3.2. Yıl sonu beceri sınavının öğrencilerin yıl boyu öğrendiği bilgilerin çoğunluğunu kapsamaması	11	9,2	43	35,8	66	55,0	2,46	0,660
3.3. Öğrenciler tarafından dönem içinde ve dönem sonunda aldıkları notların gerçek performansı yansıtması	25	18,4	36	26,5	75	55,1	2,37	0,778
3.4. Öğrencilerin yapılan beceri öğretimi ile mesleği tam öğrendiğini düşünmeleri	34	25,0	59	43,4	43	31,6	2,07	0,752
3.5. Öğrencilerin üç yıl boyunca aldıkları derslerin iş hayatının ihtiyaçları doğrultusunda yeterli olması	51	37,2	65	47,4	21	15,3	1,78	0,694
3.6. Öğrencilerin beceri eğitiminin nasıl yapılması gerektiği konusunda bilgi düzeylerinin yeterli olması	30	22,1	68	50,0	38	27,9	2,06	0,707

Öğrencinin öğrenme sürecinde bireysel ve grup olarak göstermiş olduğu performansı değerlendirmede kullanılan alternatif değerlendirme tekniklerinden biri de bireysel gelişim dosyası (portfolio assessment) uygulamalarıdır (Baki ve Birgin, 2003; Kaptan ve Korkmaz, 2000: 212-219; Kush, 1994: 332-35; Norman, 1989). Genel anlamda bireysel gelişim dosyası, öğrencinin çabasını, ilerleyişini ve başarısını ortaya koyan çalışma örneklerinin amaçlı olarak toplanmasıdır (Baki ve Birgin, 2004: 79-99). Bu nedenle koordinatör öğretmen ve usta öğretici tarafından öğrencilerin iş dosyasını kurallara göre doldurması ve bu dosyaların ilgililerce kontrolü büyük önem taşımaktadır.

Mesleki Eğitim Yönetmeliğinin madde 268/h bendine göre; Koordinatör Öğretmen, beceri eğitimi gören öğrencilerin yapmış oldukları işler ile ilgili iş dosyasını kontrol eder. Aynı şekilde (madde198/h) eğitici personel/usta öğretici de beceri

eğitiminde her öğrencinin, mesleğin özelliğine göre yaptığı temrin, iş, proje, deney veya hizmetin değerlendirmesini çizelge üzerinde yapar ve öğrenci ile birlikte imzalar.

Öğrencilerin yıl içinde yaptıkları çalışmaların koordinatör öğretmen ve eğitici personel tarafından gereğince değerlendirilip değerlendirilmediği konusunda ankette yer alan **“Koordinatör Öğretmen ve Eğitici Personel/Usta Öğretici Tarafından Öğrencilerin İş Dosyalarının Kurallara Göre Doldurulup Doldurulmadığının Kontrol Edilmesi”** ne ilişkin 3.1. no’lu maddeye grubun verdiği cevapların ($X=2,72$, $S=0,593$) **evet** seçeneğinde toplandığı dikkati çekmektedir.

Beceri sınavında sorulacak soruların öğretim programındaki içeriğin %80’nini kapsayacak şekilde hazırlanıp hazırlanmadığı konusunda (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği; madde.83) ankette yer alan **“Yıl Sonu Beceri Sınavının Öğrencilerin Yıl Boyu Öğrendiği Bilgilerin Çoğunluğunu Kapsaması”**na ilişkin 3.2. no’ lu maddeye öğrenci görüşleri ($X=2,46$, $S=0,660$) **evet** seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Beceri eğitimi süresince yapılan tüm değerlendirme sonuçlarının öğrencinin gerçek performansını yansıtıp yansıtmadığı yönünde ankette yer alan **“Öğrenciler Tarafından Dönem İçinde ve Dönem Sonunda Alınan Notların Gerçek Performansı Yansıtması”**na ilişkin 3.3. no’lu maddeye ait sonuçlara bakıldığında öğrencilerin ($X=2,37$, $S=0,778$) **evet** seçeneğinde görüş bildirdiği anlaşılmaktadır.

Madde 3.2 ve 3.3’ün sonuçları göstermektedir ki, öğrenci görüşleri, yıl sonu beceri sınavı ile yapılan değerlendirmenin iyi yapıldığı yönündedir.

Mesleki eğitim almış bireyler; hem mevcut sanayi ve ticaret piyasalarının gereksinimini karşılayabilmeli, hem de bu dinamik kuvvetlerin gelecekte alacağı şekillere uyum sağlayabilmelidir.

“Öğrencilerin Yapılan Beceri Öğretimi ile Mesleği Tam Öğrendiğini Düşünmeleri”ne ilişkin 3.4. no’lu maddeye öğrenciler ($X=2,07$, $S=0,752$) **kısmen** seçeneğinde görüş bildirmiştir. Bu da öğrencilerin aldıkları eğitimle mesleği yeterince öğrenmedikleri konusunda endişeleri olduğunu düşündürmektedir.

Bu maddeye ilişkin sonuçların Savaş’ın “İşletmelerde Beceri Eğitiminin 3308 Sayılı Meslek Eğitimi Kanununa Uygun Gerçekleştirilme Düzeyi” konulu araştırmasında yer alan benzer bir soruyla aynı paralellikte olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmada bu konuda yöneltilen soruyu koordinatör öğretmen, eğitici personel/usta öğretici ve işletme yöneticileri cevaplandırmış, manidar bir fark olmaksızın yapılan beceri eğitiminin iş hayatı ihtiyaçlarına **kısmen** uygun olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Ülkemizde meslek standartları ve sertifikasyon sistemi henüz etkili bir şekilde uygulamaya konulmadığı için mezunlar ne bildiğini, ne kadar bildiğini ve yeterli düzeyini bilmemektedir. İşe alındıklarında da genellikle yapılan işe uygun eğitim almamış olduklarından, işe girişi takiben işletmelerce ikinci bir eğitim süreci başlatılmakta ve masraflı bir hizmet içi eğitim gerekli olmaktadır.

“Öğrencilerin Üç Yıl Boyunca Aldıkları Derslerin İş Hayatının İhtiyaçları Doğrultusunda Yeterli Olması” konusunda ankette yer alan 3.5. no’ lu maddeye ilişkin bulgular, öğrencilerin ($X=1,78, S=0,694$) ile derslerin **kısmen** yeterli olduğu yönündedir.

Çağımızda en önemli istihdam güvencesi, iş gücü piyasasının talep ettiği niteliklere sahip olmaktır. Bireyin işe girebilmesi için gerekli mesleki davranışların okul ortamında kazandırılmaya çalışılıyorsa, okul öğrenciye iş için gerekli bilgi, beceri ve işe ilişkin tavır, tutum, iş alışkanlığı ve değerleri kazandıracak biçimde de yapılandırılmalıdır.

Uluslar arası rekabette meslek öğretmenlerinin iş deneyiminin olmaması, kullanılan öğretim malzemelerinin güncelleştirilmemesi ve yeni teknolojilerin kaynak yetersizliği nedeniyle okullara taşınmaması böyle bir tablo ortaya çıkmasında en büyük etkidir.

Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası tekstil sektöründe meslek standartları ve belgelendirme sistemini hayata geçirmek amacıyla Alman Federal Mesleki Eğitim Enstitüsü (BİBB) ile 23 Eylül 2003’de bir işbirliği protokolü imzalamıştır. Müfredatı belirlerken meslekler için ders kitapları da hazırlanmakta olup, Bakanlığın onayından sonra ilgili meslek okullarına sunulacaktır.

“Öğrencilerin Beceri Eğitiminin Nasıl Yapılması Gerektiği Konusunda Bilgi Düzeylerinin Yeterli Olması” konusunda ankette yer alan 3.6. no’ lu maddeye göre öğrenciler, ($X=2,06, SS= 0,707$) **kısmen** yeterli oldukları anlaşılmaktadır. Beceri eğitiminin uygulanışında öğrencinin bilgisizliği de karşılaşılan çeşitli sorunların aşılmasında etken olmaktadır. İşletmelerle bire bir diyalogda bulunan öğrencilerin işletme yöneticilerini ve eğitici personeli zorlamaması, beceri eğitiminin daha etkin kılınmasına engel teşkil etmektedir.

8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İşletmelerde beceri eğitimi öncesi okul tarafından yapılan hazırlıklar öğrencilerin gözlemleyebileceği kısmıyla sınırlı olarak yöneltilen sorularla ölçülmeye çalışılmıştır.

Tablo 2’den elde edilen sonuçlar incelendiğinde;

Ankette yer alan maddelerden; Koordinatör öğretmen tarafından öğrencilere işletmede uyulması gereken kurallar, iş kazalarından korunma ve iş yeri disiplin kuralları hakkında bilgi verilmesi ve Koordinatör öğretmen tarafından öğrencilere iş dosyasının nasıl kullanılacağı hakkında bilgi verilmesi konusundaki soru maddeleri öğrencilerin tamamına yakını tarafından **Evet** seçeneğinde en yüksek katılım ortalamasında değerlendirilmiştir.

Koordinatör öğretmen tarafından öğrencilere staj sırasında öğrenmeleri gereken bilgilerin açıklanması, Koordinatör öğretmen tarafından öğrencilere sigorta işlemleri hakkında bilgi verilmesi, iş yeri belirlemede seçilen işletmenin incelenerek kararın koordinatör öğretmen tarafından veliye bildirilmesi, işyerinin okul tarafından belirlenmesi halinde veliden çalışma izninin alınması ve koordinatör öğretmen

tarafından velilere işletmelerde beceri eğitimi hakkında bilgi verilmesi ile ilgili maddeler ise **Kısmen** düzeyinde değerlendirilmiştir.

Beceri eğitimi öncesi Koordinatör Öğretmen tarafından yapılan uygulamalara ilişkin olarak, öğrenci ve velilerinin beceri eğitimi hususunda sorumluluklarının kısmen farkında oldukları ve öğrencilerin yıl boyunca yapacağı çalışmalar, çalışacağı işletme bölümleri ve üretiminde bulunacağı ürünler hakkında da tam bilgi sahibi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3'e ait sonuçlar gözden geçirildiğinde;

Koordinatör öğretmen ve usta öğretici tarafından öğrencilerin iş dosyasını kurallara göre doldurulup doldurulmadığının kontrol edilmesi konusunda hazırlanan maddeye öğrencilerin tamamına yakını **Evet** seçeneğinde görüş bildirmiştir. Bunu sırasıyla, yılsonu beceri sınavının öğrencilerin yıl boyu öğrendiği bilgilerin çoğunluğunu kapsamaması ve öğrenciler tarafından dönem içinde ve dönem sonunda aldıkları notların gerçek performansı yansıtması takip etmekte ve aynı seçenekte işaretlenen maddeler olarak görülmektedir.

Öğrencilerin yapılan beceri öğretimi ile mesleği tam öğrendiğini düşünmeleri, öğrencilerin beceri eğitiminin nasıl yapılması gerektiği konusunda bilgi düzeylerinin yeterliliği ve öğrencilerin üç yıl boyunca aldıkları derslerin iş hayatının ihtiyaçları doğrultusunda yeterli olması hususunda ise **Kısmen** hazır oldukları tespit edilmiştir.

Beceri eğitimi sonrasında yapılan değerlendirme çalışmalarına ilişkin olarak öğrencilerin, kanunun ön gördüğü beceri eğitimi uygulamaları ile birlikte öğrencilerin okulda ve işletmelerde aldıkları eğitimle meslek bilgilerinin düzeyi konusunda endişeleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

21.yy. tüm çalışanların teknolojiyi anlayabilecek kadar temel becerilere sahip olmaları, ekip halinde çalışabilmeleri, değişikliklere kolayca sahip uyum sağlayabilmeleri, karar verme ve problem çözebilmeleri, yazılı ve sözlü iletişim kurabilmeleri, kaliteli ürün ve hizmet üretiminde sorumluluk alabilmeleri beklenmektedir. Ancak bulgulardan görülmektedir ki, okul-işletme işbirliğinde eğitim ve iş hayatı ile ilgili kurumlar arasında koordinasyon ve iletişim yetersizliği, okul ve işletme eğitim programlarının uyumsuzluğu ve bütünleştirilememesi önemli bir sorun olarak yine karşımıza çıkmış bulunmaktadır. Bu durum işgücü piyasası taleplerinin eğitime yansıtılmasını engellediği gibi, eğitilmiş kişilerin istihdamını da olumsuz yönde etkilemektedir.

Küreselleşme süreci ile birlikte giderek artan teknolojik yenilikler ülkemizde iş gücünün sektörün istediği yönde ve şekilde geliştirmesini zorunlu hale getirmektedir. Ülkemizde meslek standartları, sınav ve belgelendirme sisteminin henüz işlerlik kazanmaması, becerili işgücünün eğitilmesini, teminini, istihdamını, ülke içinde ve dışındaki hareketliliğini son derece güçleştirmiştir.

Mesleki eğitim sisteminin istihdam yaratabilmesi, sürekli yenilenmesi ve başarısını devam ettirebilmesi için her işletme bir erken uyarı sistemidir. Bu konuda yapılacak bütün çalışmalar eğitim sistemimizin eksikliklerinin telafi edilmesi, güncel

eğitim programları hazırlanabilmesi ve programların yeni teknolojilere uygun planlanabilmesi açısından önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Anon, (2002), *Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği*. (M.E.B. 4702 Sayılı Kanun) . 03/07/2002 tarih ve 24804 sayılı resmi gazete.
- Baki, Adnan ve Osman Birgin, (2002), “Matematik Eğitiminde Alternatif Bir Değerlendirme Olarak Bireysel Gelişim Dosyası Uygulaması”, *5. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, ODTU Kültür ve Kongre Merkezi. Ankara: Türkiye.
- Baki, Adnan (2003), *Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyasının Uygulanabilirliğinin Araştırılması*. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Baki, Adnan ve Osman Birgin, (2004), “Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirme Uygulamasının Yansımaları”, *The Turkish Online Journal Of Education Technology*, ISSN: 1303-6521, 3(3), 79-99.
- Kaptan, Fitnat ve Hünkar Korkmaz, (2000), “Fen Eğitiminde Tümel (Portfolio) Değerlendirme”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 212-219.
- Kush, M.Thomas (1994), “Implementing the Curriculum and Evaluation Standarts: Portfolio Assesment: Making It Work For the First Time”, *The Mathematics Teacher*, 87, (5), 332-35
- Norman, K.MEEK (1998), *Investigation of The Portfolios As An Alternative Assessment Procedure*. The University of Memphis, USA: Yayınlanmamış Doktora Tezi
- Madde 83. Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği*. (2008), (Değişik fıkra: 20/09/2008-27003 S.R.G Yön/39.mad.), www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/21094.html web adresinden 20/03/2009 tarihinde elde edilmiştir.
- Madde 181. Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği*. (2008), (Değişik fıkra: 20/09/2008-27003 S.R.G Yön/76.mad.), www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/21094.html web adresinden 20/03/2009 tarihinde elde edilmiştir.
- Madde 183 Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği*. (2008), (Değişik fıkra: 20/09/2008-27003 S.R.G Yön/78.mad.), www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/21094.html web adresinden 20/03/2009 tarihinde elde edilmiştir.
- Madde 198/h. Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği*. (2008), (Değişik fıkra: 20/09/2008-27003 S.R.G Yön/79.mad.), www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/21094.html web adresinden 20/03/2009 tarihinde elde edilmiştir.
- Madde 268/h. Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği*. (2008), (Mülga fıkra: 20/03/2009 - 27175 S.R.G Yön/19.mad.). www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/21094.html web adresinden 20/03/2009 tarihinde elde edilmiştir.

- M.E.B. (2002), *Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği*.
www.stajerogretmen.com/meslekiveteknik.html web adresinden 24/12/2008 tarihinde elde edilmiştir.
- M.E.B. (2004), “Ortaöğretim ile Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında Kullanılan Defter ,Dosya, Çizelge, Form, Sözleşme ve belgeler”, *Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, 2560;67, 437-455.
- M.E.B. (2006), *Okul ve İşletmelerde Mesleki Eğitime İlişkin MEB Genelgesi*.
www.memurlar.net. Web adresinden 18, 11, 2008 tarihinde elde edilmiştir.
- M.E.B. (2006). 4702 Sayılı Kanun.
<http://yasemin.meb.gov.tr/mebdata/mevzuat/html/197.html> web adresinden 8/11/2008 tarihinde elde edilmiştir.
- Savaş, Duygu (2005), *İşletmelerde Beceri Eğitiminin 3308 Sayılı Meslek Eğitimi Kanununa Uygun Gerçekleştirilme Düzeyi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- TİSK, (2004), *Tisk Tarafından Mesleki Eğitim Kuruluna Sunulan “Mesleki Eğitim Sistemiz, İşletmelerdeki Beceri Eğitimi Sorunları ve Çözüm Önerileri Raporu*,
www.tisk.org.tr/yayinlar.asp?sbj=ana&ana_id=53 web adresinden 05/01/2009 tarihinde elde edilmiştir.
- Ulusoy, Ayten (2004), Eğitim Kurumu- İşletme Diyoloğu, *TİSK-M.E.B. Eğitim Kurumu- İşletme Diyoloğu Uluslararası Konferansı*. Türkiye İş Veren Sendikaları Konfederasyonu. Ankara:Yayın No: 247, 17-29
- Yavuzcan, Güçlü ve Orhan Erden (2004), “Çağdaş Teknoloji Eğitimi Modeli ve Bu modele Uygun Bilgisayar Destekli Öğretim Materyalleri Geliştirilmesi”, *7.Eğitim Bilimleri Kongresi*, Mart. Ankara, 1219-1234.

